

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2009. évi április hó 2. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A hivatali befolyással üzérkedés büntette miatt folyamatban lévő büntetőügyben a vádlott és a védő által benyújtott másodfellebbezést elbírálva, a Pécsi Ítéltábla Bf.I.67/2008/5. számú ítéletét helybenhagyja.

I n d o k o l á s

A Somogy Megyei Bíróság a 2008. március hó 6. napján kihirdetett B.145/2007/15. számú ítéletében a vádlottat bűnösnek mondta ki 2 rb. vesztegetést állítva és üzletszerűen elkövetett hivatali befolyással üzérkedés büntetéseben. Ezért őt halmazati büntetésül 1 év 6 hónap börtönre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az előzetes fogva tartásban töltött időt a szabadságvesztésbe beszámítani rendelte. A vesztegetés alapjául szolgáló 3.714.000 forintot elkobozta. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről és kötelezte a vádlottat 36.800 forint bűnügyi költség megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész által a vádlott terhére, a büntetés súlyosítása, valamint a vagyonelkobzás összegének felemelése érdekében, míg a vádlott és védője által részben felmentésért, részben pedig az eljárás megszüntetése érdekében bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla a 2008. évi június hó 11. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozott Bf.I.67/2008/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta:

1 rb. befolyással üzérkedés büntette vonatkozásában az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és a vádlottal szemben indított büntetőeljárást megszüntette;

a vádlott által elkövetett bűncselekmény megnevezését befolyással üzerkedés büntettére [Btk. 256. § (1) bek. és (2) bek. a) és c) pontja] pontosította;

a főbüntetés tartamát - a halmazati büntetésre utalás mellőzésével - 2 év 6 hónap börtönre, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 3 évre súlyosította;

az elkobzásra vonatkozó rendelkezést megváltoztatta akként, hogy a vádlottat 1.114.000 forint vagyonelkobzás megfizetésére kötelezte, és végül

pontosítva az elsőfokú bíróság által megállapított előzetes letartóztatás időtartamát, a kiszabott szabadságvesztésbe a 2006. november hó 27. napjától 2007. március hó 19. napjáig előzetes fogva tartásban eltöltött időt számította be.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a vádiratban a vádlott terhére rótt és a tényállás I. pontja alatt részletezett cselekmény elkövetésének ideje 2001. május vége. A nyomozó hatóság 2006. december hó 12. napján gyanúsította meg őt a Btk. 256. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének a) és c) pontja szerint minősülő befolyással üzerkedés büntettével. Mivel az elkövetés időpontjában ezt a bűncselekményt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegette a törvény, az a gyanúsítás időpontjáig elévült. A másodfokú bíróság ezért a tényállás I. pontjában írt cselekmény tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét - a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I/a) pontja alapján - hatályon kívül helyezte, és az eljárást elévülés címén megszüntette.

A másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla - a felmentésre irányuló védelmi fellebbezések kapcsán - rámutatott arra, hogy a tényállás megállapítása körében nem csupán az aktív vesztegető terhelő vallomása állt bizonyítékként a hatóságok rendelkezésére. H.-né Sz. K. vallomásán túl ugyanis férje, H. B. vallomása, valamint a feljelentéshez csatolt CD lemezen található hangfelvételek is minden kétséget kizáróan bizonyítják a vádlott bűnösségét. E felvételek tanúsága szerint - amelyek valódiságát a vádlott sem vonta kétségbe - a vádlott olyan kijelentéseket tett és olyan kifejezéseket használt, amelyek egyértelműen bizonyítják, hogy H.-né Sz. K.-tól azért vett át pénzt, hogy befolyásos ismerősein - táblabírákon és magas rangú ügyészen - keresztül elintézzék, hogy H. B. az ellene folyó büntetőeljárás során az előzetes fogva tartásból kiszabaduljon, és vele szemben az eljárás ne vezessen eredményre. Az ítéltábla elvetette a védőnek azt az érvelését is, amely szerint a H. B. által készített, a közte és a vádlott között lezajlott beszélgetést rögzítő hangfelvétel a Be. 78. §-ának (4) bekezdésben írt korlátozás alá esik, ezért bizonyítékként nem használható fel.

Végül rámutatott a másodfokú bíróság arra is, hogy H.-né Sz. K. maga is kölcsönt vett fel annak érdekében, hogy a vádlott által kért összegeket ki tudja fizetni. Ezen túlmenően üzleti és egyéb kapcsolatuk sem indokolta ilyen jelentős összegű kölcsön nyújtását, különösen akkor, amikor a férje előzetes letartóztatásban volt. Mindezek a körülmények cáfolják a vádlottnak azt az előadását, amely szerint kölcsönt kért és kapott H.-né Sz. K.-tól.

A vádlott arra hivatkozva vette át H.-néől több részletben a 13.664.000 forintot, hogy ezt az összeget az igazságszolgáltatásban dolgozó ismerőseinek átadja. Magatartása alkalmas volt az állami szervek és a hivatalos személyek működésébe vetett bizalom megingatásába.

A vádlott azt a látszatot keltette, hogy a pénzt hivatalos személyek megvesztegetésére használja fel azért, hogy azok kötelességüket megszegve, a vonatkozó törvényi előírásokat semmibe véve intézkedjenek H. B. előzetes letartóztatásának a megszüntetése érdekében.

Miután a vádlott alig több mint fél év alatt 38 alkalommal vett át különböző összegeket H.-néől, ezért a rendszeres haszonszerzésre törekvés és az üzletszerűség - mint a bűncselekmény másik minősítő körülménye - is aggály nélkül megállapítható.

A másodfokú bíróság szerint sem az elsőfokú bíróság által kiszabott főbüntetés, sem a mellékbüntetés nem állt arányban a vádlott által elkövetett cselekmény tárgyi súlyával és a személyében rejlő társadalomra veszélyességgel, ezért a fő- és mellékbüntetés tartamát a rendelkező részben írtak szerint súlyosította.

Az eljárás részbeni megszüntetésére figyelemmel a vádlottal szemben alkalmazott vagyonekobbzás összegét is módosította. A vádlott Á. J.-tól és családtagjaitól összesen 2.600.000 forintot kért és kapott. Tekintettel arra, hogy büntethetősége ennek a bűncselekménynek az elkövetése miatt elévülés folytán megszűnt, ezért e cselekmény miatt vagyonekobbzás alkalmazására sem kerülhetett sor.

A H.-né Sz. K.-tól átvett 13.664.000 forintból a vádlott 12.550.000 forintot H.-éknak visszafizetett, tehát ezzel az összeggel nem gazdagodott, így erre vonatkozóan vele szemben vagyonekobbzás alkalmazására nincs lehetőség. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság a vagyonekobbzás mértékét a vádlott gazdagodásának erejéig, azaz 1.114.000 forint összegben látta alkalmazhatónak.

A másodfokú bíróság ítélete ellen az ügyész a vádlott terhére az eljárás megszüntetése miatt jelentett be fellebbezést.

A védő az eljárás megszüntetése vonatkozásában az ítéletet tudomásul vette, egyebekben enyhítésért jelentett be fellebbezést.

A másodfokú bíróság nyilvános ülésén jelen nem volt vádlott az ítélet kézbesítését követően a törvényes határidőn belül, a közelebbi ok megjelölése nélkül fellebbezést jelentett be.

A Pécsi Fellebbviteli Főügyészség ügyésze által a másodfokú bíróság nyilvános ülésén az eljárás megszüntetése miatt bejelentett fellebbezést a Pécsi Fellebbviteli Főügyészség vezetője - a Pécsi Ítéltáblához 2008. június hó 23. napján érkezett BF.44/2008/2/VI. számú átiratában - visszavonta.

A Legfőbb Ügyészség BF.2112/2008. számú átirata szerint a védelmi fellebbezések a törvényben kizárt fellebbezések, mert nem a másodfokú bíróságnak a bűnösség körében hozott eltérő döntését sérelmezik, következésképpen joghatályosnak nem tekinthetők. Erre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság - a Be. 390. §-ának (2) bekezdése alapján, a Be. 392. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti tanácsülésen eljárva - a terhelt és védője által bejelentett fellebbezést utasítsa el.

A harmadfokú eljárásban meghatalmazott védő a fellebbezését írásban indokolta.

Előadta, hogy - a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltaktól eltérően - a harmadfokú eljárásnak nem feltétele, hogy a fellebbezésre jogosultak bármelyike a másodfokú bíróság által a bűnösség kérdésében hozott - az elsőfokú bíróságtól eltérő - rendelkezést vagy azt is sérelmezze.

Álláspontja szerint az ítélet megalapozatlan, mert az eljárásban elkövetett eljárási szabálysértések folytán a tényállás jelentős mértékben felderítetlen maradt.

Az ügyben felvett beszélgetések, illetőleg az azokat tartalmazó adathordozókon rögzített anyag felolvasásának a mellőzése súlyosan sérti a terhelt védelemhez való alkotmányos jogát. A terhelt a tárgyaláson élt észrevételezési jogával. Teljesen nyilvánvaló, hogy ugyanezt a beszélgetések szövegével kapcsolatban is megtette volna.

A felvett kijelentésekről készült anyag olyan információkat is tartalmaz, amelyek éppen a védelmet segítették volna, amennyiben azokat a tárgyalás anyagává teszik.

A Be. 301. §-ának (1) és (3) bekezdése szerint: A tanács elnöke rendelkezik az okiratok és a bizonyítás eszközeül szolgáló iratok felolvasásáról a tárgyaláson. Az ügyész, a védő és a vádlott egybehangzó indítványára a tanács elnöke engedélyezheti, hogy az

okirat felolvasása helyett lényegének ismertetésére vagy megjelölésére kerüljön sor. E szabályok megsértésével megvalósult eljárási szabálysértés nem orvosolható úgy, hogy a Legfelsőbb Bíróság mellőzi a rögzített beszélgetésekre való hivatkozást. Annál is inkább, mert olyan bizonyítási eszközről van szó, amely a vitathatatlanul érdekelt tanúk elmondásával szemben valóban objektív jellegű. Nem pótolhatja ezt az eljárási szabálysértést az iratismertetéskor (konkrét tartalmi utalás nélkül) történt utalásszerű közlés.

A védő szerint súlyos eljárási szabálysértés az is, hogy a terhelt írásban tett vallomását a bíróság nem olvasta fel a terheltnek a tárgyaláson történt kihallgatása során.

Az nem fedti a valóságot (elsőfokú ítélet 4. o.), hogy a vádlott a nyomozás során nem tett vallomást. Az előzetes letartóztatás kérdésében döntő nyomozási bíró előtt ugyanis részletesen beszélt a terhére rótt cselekményekről, a védelem szempontjából is releváns körülményekről (2006. november 30., Kaposvári Városi Bíróság 359/2006/2., nyomozati iratok 330-334). Ennek ellenére a Somogy Megyei Bíróság a Be. 292. §-ának (1) bekezdésében foglaltak megsértésével ezt a vallomást sem tette a tárgyalás anyagává.

f
Mindezek folytán a vádlott olyan helyzetbe került, hogy az általa mondottakat nem konfrontálták az ellentétesen nyilatkozó tanúkkal, de még az ítélet indokolása sem fejtette ki - egyik szinten sem - a védekezésben foglaltak tárgyszerű összevetését a terhelő tanúk kijelentéseivel.

Egyértelmű követelmény lett volna az is, hogy a terhelő tanúknak az eljárás különböző szakaszaiban tett vallomásai közötti ellentmondásokat az ügyész és/vagy a bíróság tisztázza.

A védő mindezek alapján azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság - a Be. 399. §-ának (5) bekezdése alapján - helyezze hatályon kívül a másodfokú és az elsőfokú ítéletet, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására. Másodlagosan a vádlott felmentését, illetőleg enyhítését indítványozta.

A Legfelsőbb Bíróság a (másod)fellebbezést - Be. 393. §-ának (2) bekezdése alapján - nyilvános ülésen bírálta el.

A védő a perbeszédében hangsúlyozta, hogy a véleménye szerint megvalósult eljárási szabálysértések megkérdőjelezzik a tényállás megalapozottságát. Az eljáró bíróságok a nyomozás irataihoz becsatolt hanganyagot bizonyítási eszközként elfogadták, az érdeemben a másodfokú bíróság eljárásában jelent meg bizonyítékként.

A Be. 301. §-ának (1) bekezdésének főszabálya szerint az okiratokat és a bizonyítás eszközeül szolgáló más iratokat a tárgyaláson fel kell olvasni. Ettől - a (3) bekezdés alapján - csak az ügyész, a védő és a vádlott egybehangzó, pozitív indítványára térhet el a tanács elnöke, tehát akkor, ha egybehangzóan kijelentik, hogy nem kéri az iratok felolvasását.

A rögzített hanganyagban sok adat van arra vonatkozóan, hogy milyen kapcsolatban állt egymással a vádlott és a H. házaspár. E kapcsolatot a harmadfokú felülbírálat alapjául szolgáló ítélet tényállása nem tartalmazza.

A tényállás csak azt rögzíti, hogy a vádlott 2006. október 20-án 10 millió forintot visszaadott H. B.-nek. Arról említést sem tesz, hogy ugyanezen a napon, ugyanekkor aláírt egy másik elismervényt is, amely szerint 4 millió forinttal tartozik H. B.-nek. Egyáltalán nem vizsgálták e tartozás elismerésének a körülményeit.

A terjedelmes iratanyagot a bíróság előtt soha nem olvasták fel, márpedig az sok olyan információt tartalmaz, amely legalábbis megkérdőjelezi a tényállást.

Nem vizsgálták a bíróságok azt sem, hogy a vádlott miért H. B.-nek teljesített, amikor a pénzt H.-né S. K.-tól kapta kölcsön, aki a visszaadásakor már egyébként el is vált H. B.-től.

A Be. szerint, ha a vádlott a tárgyaláson nem kíván vallomást tenni, akkor fel kell olvasni a nyomozás során tett vallomását. Ennek megfelelően a vádlott előzetes letartóztatása során a nyomozási bíró előtt tett vallomását a tárgyalás anyagává kellett volna tenni, ezt is elmulasztotta az első- és a másodfokú bíróság.

Ha mindezeket a bizonyítékokat a vádlott elé tárták volna, bizonyosan tett volna észrevételeket.

Sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. Cikkében foglalt fair eljárás elvét, ha a vádlottat olyan bizonyítékok alapján ítélik el, amelyekre nem tehette meg az észrevételeit.

Az ismertetett eljárási szabálysértések olyan jelentős súlyúak, a védelem jogait oly mértékben korlátozták, hogy emiatt az első- és a másodfokú ítélet a felülbírálatra alkalmatlan.

Miután pedig a harmadfokú eljárásban nincs helye bizonyításnak, másrésről a harmadfokú eljárásban is érvényesül a teljes körű felülbírálat, ezért a megvalósult eljárási szabálysértések csak az első- és másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésével és új elsőfokú eljárás elrendelésével küszöbölhetők ki.

A harmadfokú bíróságnak a teljes körű felülbírálat keretében vizsgálnia kell a bűnösség, a minősítés és a büntetés kérdéskörét is. A vádlott súlyos cukorbeteg, egészségi állapota rendkívüli mértékben megromlott. Ilyen helyzetben a szabadságvesztés végrehajtása nála tragikus következményekkel járna.

A legfőbb ügyész képviselője az átiratában foglaltakat fenntartotta. Megismételte, hogy mivel a fellebbezések a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságtól eltérő rendelkezését nem sérelmezték ezért a törvényben kizárt fellebbezések. Miután azokat a másodfokú bíróság nem utasította el, ezt a döntést a harmadfokon eljáró Legfelsőbb Bíróságnak kell meghoznia.

A Legfelsőbb Bíróság az eljárás iratanyagából ismertette

- a Somogy Megyei Bíróság B.145/2007/8. számú tárgyalási jegyzőkönyve 18. oldalának 3. bekezdését;
- a Somogy Megyei Bíróság B.145/2007/15. számú tárgyalási jegyzőkönyve 4 oldalának utolsó 2 bekezdését;
- a Pécsi Ítéltábla Bf.I.67/2008/5. számú irataiból a 3. sorszámú kitűző végzést, amely szerint az ítéltábla a nyilvános ülést 2008. június hó 10. napján 9 órára tűzte ki;
- a Pécsi Ítéltábla Bf.I.67/2008/5. számú irataiból az 5. sorszámú jegyzőkönyv preambulumat, amely szerint a nyilvános ülés megtartására 2008. június 10. napján került sor. Megállapította, hogy ennél fogva elírás az 5. sorszámú ítélet rendelkező részének a bevezetőjében, valamint a keltezésében, hogy a nyilvános ülés megtartására és az ítélet meghozatalára 2008. június hó 11. napján került sor.

- o -

A Legfelsőbb Bíróság a vádlott és a védő (másod)fellebbezését, valamint a Legfőbb Ügyészség indítványát egyaránt alaptalannak találta.

1.

A Legfelsőbb Bíróságnak a harmadfokú felülbírálat keretében mindenekelőtt abban kellett állást foglalnia, hogy joghatályos-e a vádlott és a védő fellebbezése, annak alapján helye van-e a másodfokú ítélet harmadfokú felülbírálatának, és - ha e kérdést igenlően döntötte el, akkor - a harmadfokú felülbírálatra milyen körben kerülhet sor.

a)

A Be. 386. §-ának (1) bekezdése sorolja fel azokat az okokat, amikor a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz. Eszerint:

a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével;

- a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg, illetőleg olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett, vagy vele szemben az eljárást megszüntette,
- b) az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette.

Amint arra a Legfelsőbb Bíróság már több döntésében is rámutatott (lásd pl. Bhar.II.1064/2007/23. szám alatt), a Be. idézett 386. §-ának (1) bekezdése megnyitja a másodfellebbezés lehetőségét mindazokban az esetekben, amikor másodfokon olyan vádlott bűnösségét állapították meg, akivel szemben az elsőfokú bíróság az eljárást megszüntette.

A Be. 386. §-a (1) bekezdésének a) pontja az eljárás megszüntetésének eseteit nem differenciálja, ezért a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma a BKv. 63. számú véleményében úgy foglalt állást, hogy e törvényhely alkalmazása szempontjából mindazokat az eseteket ide kell érteni, amelyeket a Be. 332. §-ának (1) és (2) bekezdése tartalmaz. Egyetlen kivétel ez alól a 332. § (1) bekezdésének e) pontja, amely az eljárás megszüntetésének okául az ügyész vádelejtését állapítja meg.

Ennél fogva fellebbezésnek van helye a másodfokú bíróság bűnösséget megállapító olyan rendelkezése ellen is, amely az elsőfokú bíróság Be. 332. §-a (1) bekezdésének a) pontján alapuló eljárást megszüntető döntését változtatatta meg, avagy - ellenkezőleg - az elsőfokú bíróság valamely bűnösséget kimondó rendelkezését e törvényhely alapján úgy változtatta meg, hogy az első fokon elítélt vádlottal szemben, e cselekmény vonatkozásában az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és a büntetőeljárást e cselekmény miatt megszüntette.

Helyesen döntött mindezek alapján a Pécsi Ítéltábla, amikor a másodfokon meghozott ítélete ellen fellebbezési jogot biztosított az érdekelteknek.

Az 1/2007. BK vélemény B./II./2. pontja a másodfellebbezés joghatályosságát értelmezi. Az ott tett megállapításoknak az a része, mely szerint a másodfellebbezés joghatályossága szempontjából közömbös, hogy a fellebbezés jogosultja a másodfokú bíróság eltérő rendelkezését nem sérelmezi, vonatkozik az eljárás megszüntetésének előzőekben értelmezett [Be. 332. §-ának (1) és (2) bekezdésén alapuló] eseteire is.

b)

A Legfelsőbb Bíróság a harmadfokú felülbírálat során abból indult ki, hogy a harmadfokú eljárásban a teljes felülbírálat érvényesül. A Be. 387. §-ának (2) bekezdése szerint, ha a másodfokú bíróság ítélete több bűncselekményről rendelkezett, a fellebbezés folytán a harmadfokú bíróság az ítélet minden rendelkezését felülbírálja, kivéve a másodfokú bíróság által az elsőfokú bíróság ítéletének felmentő, vagy az eljárást megszüntető rendelkezését helybenhagyó részét.

A részjogerő tehát - részben eltérően a másodfokú felülbírálat terjedelmét meghatározó rendelkezésektől - a harmadfokú felülbírálat terjedelmét kizárólag az olyan felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezések tekintetében korlátozza, amelyekben az első- és a másodfokú bíróság azonos döntést hozott. A jelen felülbírálat alapján képező ügyben azonban a tényállás I. pontjában részletezett cselekmény tárgyában az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét megállapította, a másodfokú bíróság pedig a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezést hatályon kívül helyezte és az eljárást elévülés címén megszüntette.

Ilyen esetekben - a Bkv. 73. számú véleményben foglalt iránymutatásnak megfelelően - a harmadfokú bíróság a Be. 387. §-a alapján jár el, és a másodfokú ítéletnek valamennyi bűncselekményre vonatkozó rendelkezését - így azokat a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezéseket is - felülbírálja, amelyeket az ügyész fellebbezése nem érintett. Az utóbbi (felmentő, eljárást megszüntető) rendelkezések felülbírálata azonban - értelemszerűen - csak a Be. 397. §-ában felhívott súlyosítási tilalom korlátai között érvényesülhet, tehát - erre irányuló ügyészi fellebbezés híján - e rendelkezések a vádlott terhére nem változtathatók meg.

A teljes körű harmadfokú felülbírálat kötelezettségének több (ehelyütt nem részletezhető) anyagi jogi és eljárásjogi indoka is van. A legalapvetőbb anyagi jogi indoka azonban az, hogy a Btk. 85. §-ának (1) bekezdése értelmében bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni. Miután bűnhalmazat esetén a büntetőjogi következmények meghatározására csak egységesen kerülhet sor, ez kizárólag a bűnhalmazatban álló valamennyi bűncselekmény egyenként és összességében történő egységes értékelése alapján történhet.

2.

A Legfelsőbb Bíróság a vádlott és a védő (másod)fellebbezését nem találta alaposnak.

a)

A harmadfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság a Be. 387. §-a (1) bekezdésének megfelelő terjedelemben bírálta felül a fellebbezéssel megtámadott másodfokú ítéletet és az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárást. A revízió elvének szem előtt

tartásával ellenőrizte, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság megtartotta-e az eljárási szabályokat, és vizsgálta a másodfokú ítélet megalapozottságát is.

A Legfelsőbb Bíróság előljáróban azt állapította meg, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság eljárásában nem észlelt Be. 373. § (1) bekezdésének II. pontjában felsorolt olyan (ún. abszolút) eljárási szabálysértést, amely e bíróságok ítéleteinek a hatályon kívül helyezését indokolná.

A teljes körű felülbírálat keretében azonban a harmadfokú bíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy megvalósult-e bármely egyéb eljárási szabálysértés, és ha megvalósult, annak milyen jogkövetkezményei lehetnek. A harmadfokú bíróságnak ugyanis a Be. 385. §-a alapján - a harmadfokú eljárásra vonatkozó eltérő rendelkezés hiányában - alkalmaznia kell a Be. 375. §-ának rendelkezéseit.

A Be. 375. §-ának (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a 373. § (1) bekezdésének II. pontjában fel nem sorolt, és a másodfokú eljárásban nem orvosolható olyan eljárási szabálysértés történt, amely lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, illetőleg a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, illetőleg a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására. Ilyennek kell tekinteni különösen, ha a bizonyítás törvényességére vonatkozó szabályokat megsértették, az eljárásban részt vevő személyek a törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, vagy ezek gyakorlását korlátozták.

A védő arra, hivatkozott, hogy az első- és a másodfokú eljárásban a bizonyítás törvényességére vonatkozó szabályokat megsértették. Ennek folytán a vádlott és a védő a törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, ezek gyakorlásában őket korlátozták.

A védő szerint az ügyben felvett beszélgetések, illetőleg az azokat tartalmazó adathordozókon rögzített anyagról készített iratmásolatok felolvasásának a mellőzése a Be. 301. §-ának rendelkezéseibe ütközik, és egyúttal súlyosan sérti a vádlott védelemhez való alkotmányos jogát. A felvett kijelentésekről készült anyag ugyanis olyan információkat is tartalmaz, amelyek segítették volna a vádlott védelmét, amennyiben azokat a tárgyalás anyagává teszik.

b)

A Be. az iratok ismertetésétől megkülönbözteti az iratok felolvasását. Az iratismertetés az azzal érintett irat egyes elemeinek a kiemelésével történik. Adott esetben az irat teljes szövegének a felolvasását is jelentheti.

Ezzel szemben a felolvasás lényege, hogy az nem történhet az érintett irat egyes elemeinek a kiemelésével, csupán az irat felolvasás kötelezettsége szempontjából releváns részének a teljes körű felolvasásával.

Amikor például a vádlott a tárgyaláson nem kíván vallomást tenni, de a nyomozás során a nyomozási bíró előtt az előzetes letartóztatása kapcsán foganatósított meghallgatása alkalmával nyilatkozott a terhére rótt cselekménnyel kapcsolatban, akkor a Be. 291. §-ának (1) bekezdésében foglalt felolvasás kötelezettsége nem a bíróság által felvett jegyzőkönyv teljes szövegére, hanem abból a vádlottnak a terhére rótt cselekménnyel kapcsolatban tett nyilatkozatára, vallomására vonatkozik.

A Be. 301. §-ának (1) bekezdése szerint a tanács elnöke rendelkezik az okiratok és a bizonyítás eszközeül szolgáló iratok felolvasásáról a tárgyaláson. A Be. tehát főszabályként minden olyan irat felolvasásának a kötelezettségét előírja a tárgyaláson, amelyet a bíróság bizonyítási eszközként kíván felhasználni.

A másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla ítélete szerint a terhelő vallomást tevő H.-né Sz. K. vallomásán túl férje, H. B. vallomása, valamint a feljelentéshez csatolt CD lemezen található hangfelvételek minden kétséget kizáróan bizonyítják a vádlott bűnösségét. E felvételek tanúsága szerint - melyek valódiságát a vádlott sem vonta kétségbe - a vádlott olyan kijelentéseket tett és olyan kifejezéseket használt, melyek egyértelműen bizonyítják, hogy H.-né Sz. K.-tól azért vett át pénzt, hogy befolyásos ismerősein - táblabírák és magas rangú ügyész - keresztül elintézzék, hogy H. B. az ellene folyó büntetőeljárás során az előzetes fogva tartásból kiszabaduljon, vele szemben az eljárás ne vezessen eredményre.

A Legfelsőbb Bíróság a nyilvános ülésen ismertette a Somogy Megyei Bíróság B.145/2007/15. számú tárgyalási jegyzőkönyve 4. oldalának utolsó 2 bekezdését. Aszerint az ott felsorolt iratok - s közöttük a vizsgálat tárgyát képező hangfelvételekről készített iratmásolatok - a bizonyítási eljárás befejezésekor ismertetetésre kerültek azzal a kifejezett nyilatkozattal, hogy „a jogosultak észrevételét nem tesznek, további iratfelolvasást nem kívánnak.

A Be. 301. §-ának (3) bekezdése szerint az ügyész, a védő és a vádlott egybehangzó indítványára a tanács elnöke engedélyezheti, hogy az okirat felolvasása helyett lényegének ismertetésére vagy megjelölésére kerüljön sor.

E rendelkezés lényeges tartalma, hogy az iratok felolvasása helyett az ismertetésre kizárólag a főszereplők egybehangzó nyilatkozata alapján kerülhetett volna sor. Az adott ügyben ez fordítva történt.

A bíróság csak az iratok ismertetését követően nyilatkoztatta az érintetteket arról, hogy kéri-e további iratok felolvasását. Erre tette az ügyész, a vádlott és a védője azt a nyilatkozatot, hogy további iratok felolvasását nem kéri.

Tényként állapítható meg tehát, hogy az elsőfokú bíróság egyrészt lehetőséget adott az érintetteknek arra, hogy a törvény által biztosított jogosultságukkal maradéktalanul élhessenek, másrészt pedig ők kifejezetten nyilatkoztak arról, hogy az iratok felolvasását nem kéri.

Ugyanakkor tény az is, hogy az első- és a másodfokú bíróság megsértette a Be. 301. §-ának (1) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezést, hiszen anélkül ismertetette felolvasás helyett az iratokat, hogy megelőzően az ügyész, a védő és a vádlott erről egybehangzóan nyilatkozott volna, ezért a Legfelsőbb Bíróság hivatalból vizsgálta ennek jogkövetkezményeit.

c)

A Be. 78. §-ának (4) bekezdése szerint nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

Az első- és a másodfokú bíróság nem bűncselekmény útján vagy más tiltott módon és nem a résztvevők - így a vádlott és védője - eljárási jogainak a korlátozásával tette a bizonyítás anyagává a hangfelvételekről készített jegyzőkönyveket, hanem a vádlott és a védő kifejezett egyetértésével. Ennél fogva - a formális eljárási szabálysértés ellenére - nem szegték meg a bizonyítás törvényességére vonatkozó alapvető rendelkezéseket, így nem volt eljárásjogi akadálya annak, hogy a hangfelvételekről készített írásos másolatokat az eljáró bíróságok bizonyítékként használják fel.

d)

A védő hivatkozott arra, hogy a vádlottnak a nyomozás során a nyomozási bíró előtt tett vallomását az eljáró bíróságok nem tették a tárgyalás anyagává.

A Legfelsőbb Bíróság a nyilvános ülésen - amint arra fentebb már utalás történt - ismertetette a Somogy Megyei Bíróság B.145/2007/15. számú tárgyalási jegyzőkönyve 4. oldalának utolsó kettő bekezdését, amely szerint a 330-334. sorszámú nyomozási iratok is ismertetésre kerültek azzal, hogy az ügyész, a vádlott és a védője észrevételt nem tesznek, további iratfelolvasást nem kívánnak. A védő által hivatkozott meghallgatásról készült jegyzőkönyv teljes szövege e lapokon található a nyomozási iratokban.

A Legfelsőbb Bíróság a Kaposvári Városi Bíróság B.359/2006/2. számú jegyzőkönyve alapján megállapította, hogy a vádlott a Kaposvári Városi Bíróságon 2006. november hó 30. napján tartott meghallgatásán valóban nyilatkozott a terhére rótt cselekménnyel kapcsolatban. Amint arra a védő a fellebbezésében helyesen hivatkozott, tévesen rögzítette a Somogy Megyei Bíróság a 4. sorszámú ítélete 4. oldalának első sorában, hogy a vádlott sem a nyomozás során sem pedig a bírósági tárgyaláson nem tett vallomást. A bírósági tárgyaláson írásbeli vallomást csatolt be.

A Legfelsőbb Bíróság az indokolás e részét helyesbíti akként, hogy vádlott a nyomozás során csak a nyomozási bíró által 2006. november hó 30. napján fogatosított meghallgatásakor tett vallomást a terhére rótt cselekménnyel kapcsolatban, amelyben tagadta a terhére rótt bűncselekményt és azt állította, hogy kölcsönnyújtás történt. Utóbbi vallomást már nem tett. A vallomástételt a tárgyaláson is megtagadta. Egyidejűleg írásos vallomást csatolt be, amelyben - a nyomozási bíró előtt tett vallomásával egyezően - tagadta a terhére rótt bűncselekményt és azt állította, hogy kölcsönnyújtás történt.

A Be. 291. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a vádlott a tárgyaláson nem kíván vallomást tenni, a nyomozás során tett vallomását az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára, illetve hivatalból a tanács elnöke felolvassa, vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja.

E rendelkezés különös szabály a fentebb részletezett 301. §-ban foglalt szabályozáshoz képest. Azt az iratot ugyanis, amelyet a bíróság bizonyítékként kíván értékelni - főszabályként - mindig fel kell olvasni a tárgyaláson.

Ha a vádlott a tárgyaláson nem kíván vallomást tenni, a nyomozás során azonban tett vallomást, akkor indítványra vagy hivatalból a tanács elnöke dönthet arról, hogy felolvassa (felolvastatja) a nyomozás során tett vallomást vagy sem. Ha ugyanis a nyomozás során tett vallomást nem kívánja bizonyítékként értékelni sem az ügyész, a vádlott és a védő, sem pedig a bíróság, akkor azt nem is kell felolvasni.

A Legfelsőbb Bíróság fentebb azt állapította meg, hogy a vádlott már a nyomozás során, a tárgyaláson írásban becsatolt vallomásával egyező vallomást tett. A bíróságok mindkét fokon elvetették azt a védekezését, hogy nem vesztegetésre szánt pénzt, hanem kölcsönt kért és kapott H.-né Sz. K.-tól. Vádlott ugyanis a 2006. november 30. napján tett vallomását megelőzően, 2006. október 10. napján már az ügyvéddel is olyan elismervényt íratott, amelyben a kölcsön címén átvett 10 millió forint visszafizetését ismeri el az átvételi elismervényen H. B. Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a vádlott védekezésének megítélése körében nem

volt jelentősége annak, hogy már a nyomozás során tett vallomásában ugyanazon indokok alapján tagadta a terhére rótt bűncselekmény elkövetését, mint utóbb a tárgyaláson.

e)

A védő szerint eljárási szabálysértés valósult meg azzal is, hogy a terhelt írásban tett vallomását a bíróság nem olvasta fel.

A Legfelsőbb Bíróság a nyilvános ülésen ismertette a Somogy Megyei Bíróság B.145/2007/8. számú tárgyalási jegyzőkönyve 18. oldalának 3. bekezdését, amely szerint a 2007. szeptember hó 18. napján megtartott tárgyaláson a tanács elnöke a terhelt géppel írt vallomásának 1. oldalán a II. vádponttal kapcsolatos részt teljes körűen felolvasta. A védőnek ez az észrevétele tehát tévedésen alapult.

f)

A védő fellebbezése szerint az ügyben felvett beszélgetések, illetőleg az azokat tartalmazó adathordozókon rögzített anyag felolvasásának a mellőzése súlyosan sérti a terhelt védelemhez való alkotmányos jogát. A terhelt a tárgyaláson élt észrevételezési jogával. Teljesen nyilvánvaló, hogy ugyanezt a beszélgetések szövegével kapcsolatban is megtette volna. A felvett kijelentésekről készült anyag olyan információkat is tartalmaz, amelyek éppen a védelmet segítették volna, amennyiben azokat a tárgyalás anyagává teszik.

Hangsúlyozta továbbá a védő, hogy a védelem jogainak korlátozása sértette az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkében foglalt fair eljárás elvét is.

A Legfelsőbb Bíróság e körben nem találta alaposnak a védői érvelést. Amint azt fentebb már kifejtette, az eljárási bíróságok csupán formálisan szegték meg a Be. rendelkezéseit, ám ez nem sértette a védelem jogait, nem eredményezte a védelem jogainak a korlátozását. A vádlott és a védő ugyanis az eljárás folyamán nem volt elzárva attól, hogy a hangfelvételek teljes körű felolvasását kérje a tárgyaláson.

Az eljárás iratanyagából kétséget kizáróan megállapítható, hogy a vádlott és védője tudott a hangfelvételek létezéséről, az azokról készített iratmásolatokról, és azok teljes tartalmát megismerhették. Az a tény, hogy a bizonyítási eljárást lefolytató elsőfokú bíróság tárgyalásán a bíróság kifejezett kérdésére adott kifejezett nyilatkozatukkal lemondtak az iratmásolatok (más iratok) tételes felolvasásáról, azt igazolhatja, hogy akkor az abban foglaltak további, részletesebb ismertetésének, további felolvasásának maguk sem tulajdonítottak jelentőséget.

A vádlott és a védő az elsőfokú és a másodfokú eljárásban nem kérte további iratok felolvasását, arról kifejezett nyilatkozattal lemondott. A harmadfokú eljárásban meghatalmazott új védő ezt már indokoltnak tartotta volna, sőt elmaradását a védelem jogainak a korlátozásaként értékelte. Miután pedig a harmadfokú eljárásban bizonyítás felvételére (e körben) nincs lehetőség, ezért az első- és a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését indítványozta.

A harmadfokú eljárásban eljáró Legfelsőbb Bíróságnak a teljes felülbírálat keretében hivatalból (is) vizsgálnia kellett, hogy a másodfokú bíróság ítélete az érdemi felülbírálatra alkalmas-e, avagy a tényállás esetleges fogyatékoságai a megalapozatlanság folytán ezt kizárják.

A védő arra hivatkozott, hogy a megállapított tényállás felderítetlen, s ezért a Be. 351. §-a (2) bekezdésének a) pontjában foglalt okból megalapozatlan. A védő a felderítetlenség megállapítását azzal indokolta, hogy a nyomozás során becsatolt hangfelvételekről készült iratmásolatok teljes szövegének a felolvasására nem került sor a tárgyaláson és másrésről a vádlottnak a nyomozási bíró előtt tett vallomását nem értékelték az eljáró bíróságok.

A Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság ítéletének alapjául is elfogadott tényállás megalapozott és mentes a Be. 351. §-ának (2) bekezdésében foglalt fogyatékoságoktól.

A védő a fellebbezésében valójában nem hivatkozott új bizonyítékra, csupán olyanra, amelyet az eljáró bíróságok maguk is mérlegeltek és értékelték a tényállás megállapítása során. Az a körülmény, hogy adott bizonyítási eszközből származó bizonyítékot a bíróság a védelem álláspontjától eltérően értékeli, a bíróság mérlegelési körébe tartozik, amely önmagában nem, csupán a már vizsgált megalapozatlansági okokon keresztül támadható eredményesen.

Tény, hogy a vádlott nyomozás során tett vallomást - a nyomozási bíró előtt -, amelyet az eljáró bíróságok eddig nem értékelték. A Legfelsőbb Bíróság azonban fentebb már rámutatott arra, hogy e bizonyítási eszközből nem származott olyan újabb bizonyíték, amelyet viszont a bíróságok már ne értékelték volna. A vádlottnak az írásban beadott, azzal azonos tartalmú vallomását ugyanis értékelési körükbe vonták.

Minderről, az eljárásban feltárt és a tényállás megállapításának alapjául elfogadott bizonyítékok értékeléséről az eljáró bíróságok részletesen számot adtak. Mérlegelésük logikai hibában nem szenved. Mindezek alapján a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást - a másodfokú bíróság által a tényállás I. pontjához kapcsolódóan az elévülés megállapítását megalapozóan tett

kiegészítéssel - megalapozottnak találta, ezért az első- és a másodfokú bíróság ítéletét e tényállás alapján bírálta felül.

3.

A másodfokú bíróság által tett kiegészítéssel irányadó tényállás alapján helyes következtetést vont a Pécsi Ítéltábla arra, hogy a tényállás I. pontjában részletezett cselekmény alapján a vádlott büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg, mert azt öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti a törvény, s ehhez igazodóan az öt éves elévülési idő már eltelt azt megelőzően, hogy a nyomozóhatóság amiatt a vádlottal szemben intézkedett volna.

A tényállás II. pontjában írt cselekmény alapján helyesen következtettek az eljáró bíróságok a vádlott bűnösségére, és cselekményét törvényesen minősítették.

A másodfokú bíróság által tett kiegészítésekkel a büntetés kiszabását befolyásoló tényezők felsorolása teljes. Az - a védő előadása alapján - annyiban szorul kiegészítésre, hogy cukorbetegsége talaján a terhelt egészségi állapota jelentős mértékben megromlott, s ez javára további nyomatékos enyhítő körülmény.

A Legfelsőbb Bíróság a büntetés mértékének a meghatározása körében - az eljáró bíróságok által helyesen értékelt büntetési tényezők mellett - elsősorban arra volt figyelemmel, hogy napjainkban a korrupciós jelenségek jelentősen elszaporodtak hazánkban. E társadalomra különösen káros jelenség visszaszorítására szolgáló eszközrendszerben a büntetőjogi büntetésnek jelentős szerepe van. Különösen a jelentősebb tárgyi súlyú bűncselekmények elkövetőjével - így a vádlottal - szemben a bíróság által kiszabott büntetésnek is vissza kell tükröznie a társadalom fokozott elítélését. A másodfokú bíróság által kiszabott büntetés a vádlott terhére megállapított bűncselekmény jelentős tárgyi súlyával, bűnösségének fokával és a büntetés kiszabását befolyásoló tényezőkkel arányban áll, ezért annak mérséklésére sem látott lehetőséget a Legfelsőbb Bíróság.

A Pécsi Ítéltábla ítéletének járulékos rendelkezései - így a vagyonelkobzás megállapított összege - is törvényesek, ezért a Legfelsőbb Bíróság, mint harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét - a Be. 397. §-ának alkalmazásával - helybenhagyta.

A harmadfokú bíróság ítélete - a Be. 588. §-ának (4) bekezdése alapján - a meghozatala napján jogerőre emelkedik, ellene további fellebbezésnek nincs helye.

A Be. 416. §-a (4) bekezdésének a) pontja értelmében e § (1) bekezdésének a) és b) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak, ha az ügyben harmadfokú bíróság hozott ügydöntő határozatot.

Budapest, 2009. április 2.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor s.k.
előadó bíró, Dr. Schäfer Annamária s.k. bíró

A Legfelsőbb Bíróság Bhar.II.951/2008/7. számú ítélete folytán a Pécsi Ítéltábla Bf.I.67/2008/5. számú ítélete a mai napon jogerőre emelkedett és végrehajtható.

Budapest, 2009. április 2.

. Katona Sándor s.k.
a tanács elnöke

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő
Bné